

Asia: VN/33727/2023

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä laiksi ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilusta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleisiä huomioita esitysluonnoksesta

Opetus- ja kulttuuriministeriö pyytää lausuntoja luonnoksesta hallituksen esitykseksi ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilusta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Myös tahot, joita ei ole erikseen mainittu jakelussa, voivat toimittaa ministeriölle lausuntonsa. Rikosseuraamuslaitos nostaa esityksestä neljä kokonaisuutta (Ammatillisen koulutuksen kokeilua koskevat säädösehdotukset, Rahoituksen uudistusta koskevat säädösehdotukset, Muut ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia koskevat säädösehdotukset, Asetusluonnokset), jotka erityisesti vaikuttanevat vankiloissa järjestettävään ammatilliseen koulutukseen.

Ammatillisen koulutuksen kokeilua koskevat säädösehdotukset

Rikosseuraamuslaitos pitää kokeilua ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksesta perusteltuna. Esityksen mukaan kokeiluluvan saaneet koulutuksen järjestäjät saisivat vapaasti järjestää koulutusta myös vankilakoulutuksena, mikä on kannatettavaa.

Rahoituksen uudistusta koskevat säädösehdotukset

Rikosseuraamuslaitos esittää huolensa liittyen vankilaopetuksen rahoituskertoimen lakkauttamiseen. Vankilaopetuksen järjestäminen on koulutuksen järjestäjille huomattavasti kalliimpaa, koska ryhmäkoot vankiloissa ovat hyvin pieniä ja oppimisympäristö on muutoinkin haasteellinen. Ammatillisen koulutuksen järjestäminen vankiloissa on kuitenkin yhteiskunnallisesti erittäin merkittävää, koska sillä on positiivinen vaikutus vapautumisen jälkeiseen työllistymiseen sekä uusintarikollisuuden vähentämiseen. Hallituksen esityksessä kuitenkin onneksi mainitaan, että harkinnanvaraisella rahoituksella turvataan vankilaopetuksen kohdennettu rahoitus, mikä on hyvä asia. Toivottavaa toki on, että harkinnanvaraisen rahoituksen osuus on riittävän suuri, jotta koulutuksen järjestäjillä on aidosti mahdollisuus tarjota opetusta vankiloissa.

Esityksessä korostetaan, että rahoitusjärjestelmän uudistamisella tavoitellaan hallitusohjelman mukaisesti koulutuksen järjestäjien kannustimien vahvistamista siten, että opiskelijat suorittavat opintoja, valmistuvat, työllistyvät ja siirtyvät jatko-opintoihin valmistumisen jälkeen. Rahoitusta kohdentuisi nykyistä suhteellisesti enemmän niille koulutuksen järjestäjille, joiden opiskelijat suorittavat suhteellisesti muita enemmän tutkintoja ja tutkinnon osia, ja niille koulutuksen

järjestäjille, joiden opiskelijat suhteellisesti muita enemmän valmistumisensa jälkeen työllistyvät tai siirtyvät jatko-opintoihin korkeakouluihin. Esityksen mukaan työllistymisen ja jatko-opiskelun painoarvon merkittävä vahvistaminen loisi kannusteen suunnata koulutustarjontaa sellaisille aloille ja sellaisiin tutkintoihin, joista valmistuttua todennäköisemmin työllistytään tai siirrytään korkeakouluun jatko-opiskelijaksi.

Kyseinen esitetty rahoitusmalli ei sovellu lainkaan vankilakoulutukseen, koska:

- Koulutustarjonta vankiloissa kytkeytyy pääsääntöisesti vankiloiden työtoiminnan aloihin, joiden muokkaaminen on aikaa vievää. Lisäksi uusien alojen muodostaminen edellyttää usein huomattavia lisäresursseja (tilat ja laitteet), joiden saaminen nykyisessä valtion taloustilanteessa lienee mahdotonta.

- Vankilaympäristössä ei yleensä ole mahdollista suorittaa koko tutkintoja. Myös tutkinnon osien suorittaminen saattaa olla hidasta mm. siksi, että vangeilla on runsaasti oppimisvaikeuksia.

- Vankien osalta seuranta-aika työllistymisessä ja siirtymisessä korkeakouluopintoihin pitäisi olla pitkä, koska vankeus itsessään toimii työllistymisen ja korkeakouluopiskelun esteenä.

Myös erityisen tuen korotuskerroin poistettaisiin (pois lukien vaativan erityisen tuen kertoimet). Erityisen tuen kertoimen poistamisella on joillekin koulutuksen järjestäjille suurempi rahoituksellinen merkitys kuin toisille. Rikosseuraamuslaitoksen käsityksen mukaan vangeille tehdään muita opiskelijoita useammin erityisen tuen päätöksiä.

Oppimisen tukea ja erityistä tukea koskevat säädösehdotukset

-

Tilauuskoulutusta koskevat säädösehdotukset

-

Muut ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia koskevat säädösehdotukset

Rikosseuraamuslaitos pitää järkevänä, että uuden lakiehdotuksen mukaisesti järjestämisluvassa määrätään edelleen koulutuksen järjestäjän oikeudesta järjestää vankilaopetusta, koska se tuo toiminnalle selkeät rakenteet. On tärkeää, että järjestämislupa sisältää myös yhteistyövelvoitteen, kuten tälläkin hetkellä.

Asetusluonnokset

Suunnitellun opiskelijapalautteen kysymykset ja väittämät eivät kaikilta osin sovellu vankilakoulutukseen. Esimerkiksi aloituskyselyn väittämä 3) "Sain vaikuttaa tutkinnon osien valintaan", ei ole yhdenvertainen, koska vankilaympäristössä on hyvin rajalliset mahdollisuudet suorittaa eri tutkinnon osia. Lisäksi Rikosseuraamuslaitos muistuttaa, että sähköisen palauttaneen antaminen saattaa tuottaa haasteita suljetun vankilan vankiopiskelijoille.

Muut kommentit

-

Lokasaari Heidi
Rikosseuraamuslaitos